Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kolmas jaosto)

17 päivänä tammikuuta 2012*

Tekijänoikeudet — Tietoyhteiskunta — Direktiivi 2001/29/EY — 5 artiklan 1 ja 5 kohta — Kirjalliset ja taiteelliset teokset — Kappaleen valmistaminen kirjallisten teosten lyhyistä otteista — Lehtiartikkelit — Tilapäinen ja väliaikainen kappaleen valmistaminen — Tekninen prosessi, joka koostuu artikkelien skannaamisesta, muuntamisesta tekstitiedostoksi, valmistetun kappaleen muokkaamisesta sähköisesti ja sen osittaisesta tallentamisesta — Tällaiseen tekniseen prosessiin erottamattomasti ja välttämättömästi kuuluva tilapäinen kappaleen valmistaminen — Teoksen tai muun suojatun aineiston laillisesta käytöstä muodostuva tilapäisen kappaleen valmistamisen tarkoitus — Tilapäisellä kappaleen valmistamisella oleva itsenäinen taloudellinen merkitys

Asiassa C-302/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Højesteret (Tanska) on esittänyt 16.6.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 18.6.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Infopaq International A/S

vastaan

Danske Dagblades Forening,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit J. Malenovský (esittelevä tuomari), E. Juhász, G. Arestis ja T. von Danwitz,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Infopaq International A/S, edustajanaan advokat A. Jensen,

— Danske Dagblades Forening, edustajanaan advokat M. Dahl Pedersen,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään N. Díaz Abad,

— Euroopan komissio, asiamiehinään J. Samnadda ja H. Støvlbæk,

* Oikeudenkäyntikieli: tanska.

päätettyään ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10) 5 artiklan 1 ja 5 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat Infopaq International A/S (jäljempänä Infopaq) ja Danske Dagblades Forening (jäljempänä DDF) ja joka koskee sellaisen Infopaqin tekemän hakemuksen hylkäämistä, jolla Infopaq pyysi toteamaan, ettei sen tarvitse pyytää tekijänoikeuden haltijoilta suostumusta kappaleen valmistamiseen lehtiartikkeleista sellaista automatisoitua prosessia käyttäen, joka koostuu lehtiartikkelien skannaamisesta ja muuntamisesta sähköisiksi tiedostoiksi, minkä jälkeen näitä tiedostoja muokataan sähköisesti.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 4, 9–11, 21, 22, 31 ja 33 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(4) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien oikeudellisten puitteiden yhdenmukaistaminen lisää oikeusvarmuutta ja täyttää henkisen omaisuuden korkeatasoisen suojan vaatimukset sekä edistää siten merkittäviä investointeja luovuuteen ja innovaatioon, mukaan lukien verkostoinfrastruktuuriin – –

– –

(9) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojan korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä henkisen luomistyön kannalta. – –

(10) Voidakseen jatkaa luovaa ja taiteellista työtään tekijöiden tai esittävien taiteilijoiden on saatava asianmukainen korvaus teostensa käyttämisestä – –

(11) Täsmällinen ja tehokas järjestelmä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suojaamiseksi on yksi tärkeimmistä keinoista varmistaa, että eurooppalaisella kulttuuria luovalla toiminnalla ja kulttuurituotannolla on käytettävissä tarpeelliset voimavarat, ja taata, että teosten tekijät ja esittäjät voivat toimia riippumattomina ja arvonsa mukaisesti.

– –

(21) Tässä direktiivissä olisi määriteltävä kappaleen valmistamista koskevan oikeuden kattamien toimien ala eri edunsaajien osalta. Tämä olisi tehtävä sopusoinnussa yhteisön säännöstön kanssa. Nämä toimet on tarpeen määritellä laajasti oikeusvarmuuden takaamiseksi sisämarkkinoilla.

(22) Pyrittäessä tukemaan kulttuurin levittämistä asianmukaisella tavalla on huolehdittava siitä, ettei tavoitetta toteuteta luopumalla oikeuksien tiukasta suojasta tai suvaitsemalla väärennettyjen tai laittomasti julkaistujen teosten laitonta levitystä.

– –

(31) Eri oikeudenhaltijaryhmien välisten samoin kuin eri oikeudenhaltijaryhmien ja suojatun aineiston käyttäjien välisten oikeuksien ja etujen oikeudenmukainen tasapaino on turvattava. – –

– –

(33) Yksinoikeudesta kappaleen valmistamiseen olisi poikettava ja sallittava tietty tilapäinen kappaleen valmistaminen, joka on väliaikaista tai satunnaista sekä erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia ja jonka tarkoituksena on yksinomaan joko mahdollistaa välittäjän suorittama tehokas siirto verkossa kolmansien osapuolien välillä taikka teoksen tai muun [suojatun] aineiston laillinen käyttö. Tällaisella kappaleen valmistamisella ei saisi olla itsenäistä taloudellista merkitystä. Siltä osin kuin nämä edellytykset täyttyvät, tämän poikkeuksen olisi koskettava myös toimia, jotka mahdollistavat selailun sekä aineiston tilapäisen tallentamisen välimuistiin, mukaan lukien siirtojärjestelmien tehokkaan toiminnan mahdollistava tallennus edellyttäen, että välittäjä ei muuta tietoja eikä puutu toimialalla laajalti hyväksytyn ja käytetyn teknologian lailliseen käyttöön saadakseen tietoja talletetun tiedon käytöstä. Käyttöä olisi pidettävä laillisena, jos se on oikeudenhaltijan sallimaa tai jos sitä ei ole lailla rajoitettu.”

4 Direktiivin 2001/29 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämä direktiivi koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien oikeudellista suojaa sisämarkkinoilla ja erityisesti tietoyhteiskunnassa.”

5 Kyseisen direktiivin 2 artiklan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

a) tekijöillä teostensa osalta”

6 Direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 2 artiklassa säädetty kappaleen valmistamista koskeva oikeus ei koske sellaista 2 artiklassa tarkoitettua tilapäistä kappaleen valmistamista, joka on väliaikaista tai satunnaista sekä erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia ja jonka ainoa tarkoitus on mahdollistaa:

a) välittäjän toimesta tapahtuva teoksen tai muun [suojatun] aineiston siirto verkossa kolmansien osapuolien välillä, tai

b) sen laillinen käyttö,

ja jolla ei ole itsenäistä taloudellista merkitystä.

– –

3. Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 ja 3 artiklassa säädettyihin oikeuksiin seuraavissa tapauksissa:

– –

c) kappaleen valmistaminen ajankohtaisia taloudellisia, poliittisia tai uskonnollisia aiheita käsittelevistä julkaistuista artikkeleista tai yleisradioiduista teoksista tai muusta vastaavasta [suojatusta] aineistosta lehdistössä, välittäminen yleisölle tai saattaminen yleisön saataviin silloin, kun oikeuksia tällaiseen käyttöön ei ole nimenomaisesti pidätetty, ja sikäli kuin lähde ja myös

tekijän nimi mainitaan, tai teosten tai muun [suojatun] aineiston käyttö ajankohtaisista tapahtumista kerrottaessa ja siltä osin kuin käyttö on perusteltua tiedotustarkoituksen vuoksi, ja mainiten lähde ja myös tekijän nimi, jollei tämä osoittaudu mahdottomaksi;

d) lainaukset muun muassa arvostelua tai selostusta varten sillä edellytyksellä, että lainaukset koskevat teosta tai muuta [suojattua] aineistoa, joka on jo laillisesti saatettu yleisön saataviin, ja että lähde ja myös tekijän nimi mainitaan, jollei tämä osoittaudu mahdottomaksi, ja että lainausten käyttö on hyvän tavan mukaista, sekä siinä laajuudessa kuin kyseinen erityistarkoitus tällaista käyttöä vaatii;

– –

5. Tämän artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohdan mukaisia poikkeuksia ja rajoituksia sovelletaan vain tietyissä erityistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun [suojatun] aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.”

Kansallinen lainsäädäntö

7 Direktiivin 2001/29 2 artikla ja 5 artiklan 1 kohta on saatettu osaksi Tanskan oikeusjärjestystä tekijänoikeudesta 14.6.1995 annetun lain nro 395 (lov nº 395 om ophavsret; Lovtidende 1995 A, s. 1796), sellaisena kuin se on muutettuna ja kodifioituna muun muassa 17.12.2002 annetulla lailla nro 1051 (lov nº 1051; Lovtidende 2002 A, s. 7881), 2 §:llä ja 11 a §:llä.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

8 Infopaqin toimialaan kuuluvat tiedotusvälineiden seuranta ja painetussa muodossa olevat media-analyysit, jotka koostuvat pääasiallisesti yhteenvetojen laatimisesta tanskalaisissa päivälehdissä ja aikakauslehdissä julkaistuista valituista artikkeleista. Artikkeleiden valinta perustuu eräisiin asiakkaiden kanssa sovittuihin aihekriteereihin, ja se toteutetaan niin sanotun tietojenkeruuprosessin kautta. Yhteenvedot lähetetään asiakkaille sähköpostitse.

9 DDF on tanskalaisten päivälehtien ammattijärjestö, jonka tarkoituksena on muun muassa tukea jäseniään tekijänoikeudellisissa kysymyksissä.

10 Vuonna 2005 DDF sai tietoonsa, että Infopaq muokkasi lehdistä otettuja artikkeleita käytettäväksi kaupallisiin tarkoituksiin ilman kyseisten artikkeleiden tekijänoikeuden haltijoiden suostumusta. DDF katsoi artikkelien muokkaamisen kyseessä olevan prosessin mukaan edellyttävän suostumusta ja ilmoitti tästä Infopaqille.

11 Tietojenkeruuprosessi koostuu seuraavista viidestä vaiheesta, jotka DDF:n mukaan merkitsevät neljää kappaleen valmistamista lehtiartikkeleista.

12 Ensinnäkin Infopaqin työntekijät tallentavat kyseiset julkaisut manuaalisesti sähköiseen tietokantaan.

13 Toiseksi nämä julkaisut skannataan sen jälkeen, kun niiden selkämys on ensin leikattu siten, että kaikki sivut muodostuvat irtonaisista arkeista. Ennen julkaisun laittamista skanneriin tietokannasta valitaan skannattava osio. Skannaamalla julkaisun jokaisesta sivusta saadaan muodostettua TIFF-tiedosto (Tagged Image File Format, jäljempänä TIFF-tiedosto). Kun julkaisun skannaus on päättynyt, TIFF-tiedosto siirretään OCR-palvelimelle (Optical Character Recognition) (merkkien optinen tunnistaminen).

14 Kolmanneksi kyseinen OCR-palvelin muuntaa TIFF-tiedoston sähköisesti muokattavissa olevaksi tiedoksi. Kunkin kirjaimen kuva muunnetaan prosessissa digitaaliseksi koodiksi, joka kertoo tietokoneelle, mikä kirjain on kyseessä. Esimerkiksi TDC-kirjainten kuva muunnetaan tiedoksi, jonka tietokone voi käsitellä TDC-kirjaimina ja muuntaa ne tekstimuotoon, jonka tietokoneen järjestelmä tunnistaa. Nämä tiedot tallennetaan tekstitiedostoiksi, jotka mikä hyvänsä tekstinkäsittelyohjelma voi lukea (jäljempänä tekstitiedosto). OCR-prosessin päätteeksi TIFF-tiedosto tuhotaan.

15 Neljänneksi tekstitiedosto analysoidaan etukäteen määritettyjen hakusanojen löytämiseksi. Joka kerta, kun hakusanalle löytyy osuma, syntyy tiedosto, joka osoittaa, mistä lehdestä ja osiosta ja miltä sivulta osuma löytyy ja kuinka pitkällä tekstissä osuma sijaitsee prosenttiluvulla 0–100 ilmaistuna, mikä helpottaa artikkelin lukemista. Jotta hakusanan löytäminen artikkelia luettaessa olisi vielä helpompaa, tässä yhteydessä ilmoitetaan lisäksi hakusanaa edeltävät viisi sanaa ja sitä seuraavat viisi sanaa (jäljempänä 11 sanasta koostuva ote). Prosessin päätyttyä tekstitiedosto tuhotaan.

16 Viidenneksi tietojenkeruuprosessin päätteeksi tulostetaan seurantalipuke kaikilta niiltä julkaisun sivuilta, joilla hakusana esiintyy. Seuraavassa esimerkki seurantalipukkeesta:

”4.11.2005 – Dagbladet Arbejderen, s. 3:

TDC: 73 % 'et kommende salg af telekoncern TDC, som forrentes at blive opkøbt'.”

17 Infopaq kiisti, että tällainen toiminta vaatisi tekijänoikeuden haltijoiden suostumusta, ja nosti Østre Landsretissä DDF:ää vastaan kanteen, jolla se vaati, että DDF velvoitetaan tunnustamaan, että Infopaqilla on oikeus käyttää edellä mainittua prosessia ilman kyseisen ammattijärjestön tai sen jäsenten suostumusta. Koska Østre Landsret hylkäsi kanteen, Infopaq haki muutosta ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa.

18 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on riidatonta, että tekijänoikeuden haltijoiden suostumusta ei tarvita lehdistön seurantaan ja yhteenvetojen laatimiseen siltä osin kuin se muodostuu ihmisen suorittamasta yksittäisten lehtien manuaalisesta lukemisesta, relevanttien artikkeleiden valitsemisesta etukäteen vahvistettujen hakusanojen perusteella ja sellaisen manuaalisesti laaditun seurantalipukkeen toimittamisesta yhteenvedon laatijalle, jossa mainitaan nimetty hakusana artikkelissa ja artikkelin sijainti julkaisussa. Pääasian asianosaiset ovat lisäksi samaa mieltä siitä, että yhteenvedon laatiminen sinällään on laillista eikä edellytä asianomaisten oikeudenhaltijoiden suostumusta.

19 Asiassa on samaten riidatonta se, että kyseinen tietojenkeruuprosessi koostuu kahdesta kappaleen valmistamisesta eli TIFF-tiedostojen luomisesta painettujen artikkelien skannauksen yhteydessä ja tekstitiedostojen luomisesta TIFF-tiedostojen muuntamisen seurauksena. Lisäksi on riidatonta, että tämä prosessi merkitsee osittaista kappaleen valmistamista sähköisistä artikkeleista, sillä 11 sanasta koostuva ote tallennetaan tietokoneen muistiin ja kyseiset 11 sanaa tulostetaan paperilipukkeelle.

20 Pääasian asianosaiset ovat kuitenkin eri mieltä siitä, merkitsevätkö edellä mainitut kaksi viimeistä toimea direktiivin 2001/29 2 artiklassa tarkoitettua kappaleen valmistamista. Asianosaiset ovat samaten eri mieltä siitä, kuuluvatko kaikki pääasiassa kyseessä olevat toimet tämän direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa säädetyn, kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen sovellettavan poikkeuksen alaan.

21 Tässä tilanteessa Højesteret päätti 21.12.2007 lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle 13 ennakkoratkaisukysymystä mainitun direktiivin 2 artiklan a alakohdan ja 5 artiklan 1 ja 5 kohdan tulkinnasta.

22 Unionin tuomioistuin vastasi näihin kysymyksiin asiassa C-5/08, Infopaq International, 16.7.2009 antamallaan tuomiolla (Kok., s. I-6569), jossa se totesi yhtäältä, että tietojenkeruuprosessin aikana suoritettu toimi, joka koostuu suojatun teoksen 11 sanasta koostuvan otteen tallentamisesta

tietokoneen muistiin ja tällaisen otteen tulostamisesta, voi kuulua direktiivin 2001/29 2 artiklassa tarkoitetun osittain tapahtuvan kappaleen valmistamisen käsitteen alaan, jos näin esitetyt osatekijät ilmentävät tekijänsä henkistä luomistyötä, minkä tutkiminen kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle. Unionin tuomioistuin päätteli toisaalta, että vaikka kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaan väliaikainen tai satunnainen kappaleen valmistaminen on mahdollista jättää kappaleen valmistamista koskevan oikeuden ulkopuolelle, pääasiassa kyseessä olevan tietojenkeruuprosessin viimeinen toimi, jonka aikana Infopaq tulostaa 11 sanasta koostuvat otteet, ei ole tällaista väliaikaista tai satunnaista kappaleen valmistamista. Unionin tuomioistuin päätti siis, ettei kyseistä toimea eikä tietojenkeruuprosessia, jonka osa se on, voida toteuttaa ilman tekijänoikeuden haltijoiden suostumusta.

23 Højesteret katsoi kuitenkin kyseisen tuomion jälkeen, että se saattaisi vielä joutua ottamaan kantaa kysymykseen siitä, rikkooko Infopaq direktiiviä 2001/29, kun se suorittaa mainitun prosessin 11 sanasta koostuvan otteen tulostamista edeltävät vaiheet eli kun se toteuttaa yksinomaan kolme ensimmäistä kappaleen valmistamista merkitsevää toimea. Tämän vuoksi Højesteret päätti esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko sen kannalta, voidaanko tilapäistä kappaleen valmistamista pitää [direktiivin 2001/29] 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ’erottamattomana ja välttämättömänä osana teknistä prosessia’, merkitystä sillä, missä teknisen prosessin vaiheessa se tapahtuu?

2) Voiko tilapäinen kappaleen valmistaminen olla ’erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia’, kun se koostuu kokonaisten lehtiartikkeleiden manuaalisesta skannauksesta, jolloin lehtiartikkelit muunnetaan painetusta muodosta digitaaliseen muotoon?

3) Kattaako [direktiivin 2001/29] 5 artiklan 1 kohdan käsite ’laillinen käyttö’ kaikki sellaiset käyttömuodot, jotka eivät edellytä tekijänoikeuden haltijan suostumusta?

4) Voidaanko sen, että elinkeinonharjoittaja skannaa kokonaisia lehtiartikkeleita, minkä jälkeen kappaleita muokataan, käytettäväksi yhteenvetojen laatimiseen kyseisessä yrityksessä, katsoa kuuluvan [direktiivin 2001/29] 5 artiklan 1 kohdan käsitteen ’laillinen käyttö’ alaan, vaikka tekijänoikeuksien haltijat eivät ole antaneet suostumustaan näille toimille, edellyttäen, että kyseisen säännöksen muut edellytykset täyttyvät?

Onko tähän kysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, tallennetaanko kyseiset 11 sanaa tietojenkeruuprosessin päättymisen jälkeen?

5) Minkä kriteerien perusteella on arvioitava sitä, onko tilapäisellä kappaleen valmistamisella [direktiivin 2001/29] 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ’itsenäistä taloudellista merkitystä’, edellyttäen, että kyseisen säännöksen muut edellytykset täyttyvät?

6) Voiko käyttäjän tilapäisestä kappaleen valmistamisesta saama rationalisointihyöty sisältyä sen arviointiin, onko tällaisella kappaleen valmistamisella [direktiivin 2001/29] 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ’itsenäistä taloudellista merkitystä’?

7) Voidaanko tilanteita, joissa elinkeinonharjoittaja skannaa kokonaisia lehtiartikkeleita, minkä jälkeen kappaleita muokataan, pitää ’tiettyinä erityistapauksina, jotka eivät ole ristiriidassa [lehtiartikkeleiden] tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja’ [direktiivin 2001/29] 5 artiklan 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla, edellyttäen, että direktiivin 5 artiklan 1 kohdan edellytykset täyttyvät?

Onko tähän kysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, tallennetaanko kyseiset 11 sanaa tietojenkeruuprosessin päättymisen jälkeen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

24 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan on niin, että jos ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä, unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan koska tahansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä, jossa viitataan asiaa koskevaan oikeuskäytäntöön. Tilanne on tällainen nyt käsiteltävässä asiassa.

Alustavat huomautukset

25 Direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohdan mukaan kappaleen valmistaminen ei kuulu kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetyn kappaleen valmistamista koskevan oikeuden piiriin, jos se täyttää viisi edellytystä eli jos

— se on tilapäistä

— se on väliaikaista tai satunnaista

— se on erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia

— sen ainoa tarkoitus on mahdollistaa välittäjän toimesta tapahtuva teoksen tai muun suojatun aineiston siirto verkossa kolmansien osapuolien välillä tai sen laillinen käyttö ja

— sillä ei ole itsenäistä taloudellista merkitystä.

26 Yhtäältä on todettava näiden edellytysten olevan siinä mielessä kumulatiivisia, että se, että yksikin niistä jää täyttymättä, johtaa siihen, ettei kappaleen valmistamiseen sovelleta direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohtaan perustuvaa poikkeusta kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädettyyn kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen (em. asia Infopaq International, tuomion 55 kohta).

27 Toisaalta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että edellä lueteltuja edellytyksiä on tulkittava suppeasti, sillä kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohta muodostaa poikkeuksen samalla direktiivillä käyttöön otetusta yleisestä säännöstä eli siitä, että kaikenlainen kappaleen valmistaminen suojatusta teoksesta edellyttää kyseisen teoksen tekijänoikeuden haltijan suostumusta (ks. em. asia Infopaq International, tuomion 56 ja 57 kohta sekä yhdistetyt asiat C-403/08 ja C-429/08, Football Association Premier League ym., tuomio 4.10.2011, Kok., s. I-9083, 162 kohta).

28 Juuri tätä taustaa vastaan on tutkittava ennakkoratkaisukysymyksiä, joilla ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, täyttääkö kappaleen valmistaminen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen teknisen prosessin aikana direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohdassa säädetyn kolmannen, neljännen ja viidennen edellytyksen sekä kyseisen direktiivin 5 artiklan 5 kohdassa tarkoitetut edellytykset. Ennakkoratkaisupyyntö ei sitä vastoin koske mainitun direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa säädettyä ensimmäistä ja toista edellytystä, koska unionin tuomioistuin on jo ottanut kyseisiin edellytyksiin kantaa edellä mainitussa asiassa Infopaq International annetun tuomion 61–71 kohdassa.

Ensimmäinen ja toinen kysymys, jotka koskevat edellytystä, jonka mukaan kappaleen valmistamisen on oltava erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, joita on tutkittava yhdessä, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen tietojenkeruuprosessin aikana täyttää edellytyksen, jonka mukaan kyseisen kappaleen valmistamisen on oltava erottamaton ja välttämätön

osa teknistä prosessia. Se tiedustelee tässä yhteydessä etenkin sitä, onko huomioon otettava se teknisen prosessin vaihe, jossa kyseinen kappaleen valmistaminen tapahtuu, ja se, että ihminen osallistuu toiminnallaan mainittuun tekniseen prosessiin.

30 Käsite ”erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia” edellyttää sitä, että tilapäinen kappaleen valmistaminen tapahtuu tyystin teknistä prosessia täytäntöön pantaessa ja että sitä ei siis suoriteta kokonaan tai osittain tällaisen prosessin ulkopuolella. Kyseinen käsite edellyttää myös, että tilapäinen kappaleen valmistaminen on välttämätöntä siinä mielessä, että asianomainen tekninen prosessi ei voisi sujua asianmukaisesti ja tehokkaasti ilman kyseistä kappaleen valmistamista (ks. vastaavasti em. asia Infopaq International, tuomion 61 kohta).

31 Kun lisäksi otetaan huomioon se, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 artiklassa ei täsmennetä sitä, missä vaiheessa teknistä prosessia tilapäisen kappaleen valmistamisen on tapahduttava, on mahdollista, että tällainen kappaleen valmistaminen aloittaa tai päättää kyseisen prosessin.

32 Kyseisessä säännöksessä mikään ei myöskään osoita, ettei ihminen saisi toiminnallaan osallistua tekniseen prosessiin, eikä etenkään, ettei kyseistä prosessia saisi käynnistää manuaalisesti ensimmäisen tilapäisen kappaleen valmistamiseksi.

33 Käsiteltävässä tapauksessa on huomautettava, että asianomainen tekninen prosessi koostuu siitä, että lehtiartikkeleissa tehdään sähköisiä ja automaattisia hakuja ja niistä tunnistetaan ja poimitaan etukäteen määritetyt hakusanat siten, että yhteenvetojen laatiminen lehtiartikkeleista olisi tehokkaampaa.

34 Tässä yhteydessä kolme kappaleen valmistamista merkitsevää toimea tapahtuu peräkkäin. Ne ilmenevät TIFF-tiedoston luomisena, tämän jälkeen tekstitiedoston luomisena ja lopuksi 11 sanasta koostuvan otteen sisältävän tiedoston luomisena.

35 Tästä on aluksi todettava olevan selvää, ettei mitään näistä toimista toteuteta mainitun teknisen prosessin ulkopuolella.

36 Tämän jälkeen on huomautettava tämän määräyksen 30–32 kohdassa esitettyjen seikkojen perusteella olevan merkityksetöntä, että tällainen tekninen prosessi käynnistetään syöttämällä lehtiartikkelit skanneriin manuaalisesti tavoitteena ensimmäinen tilapäinen kappaleen valmistaminen – TIFF-tiedoston luominen – ja että se saatetaan päätökseen tilapäisellä kappaleen valmistamisella eli luomalla tiedosto, jossa on 11 sanasta koostuva ote.

37 Lopuksi on korostettava, ettei kyseessä oleva tekninen prosessi voisi toimia asianmukaisesti ja tehokkaasti ilman asianomaista kappaleen valmistamista. Prosessilla pyritään nimittäin tunnistamaan lehtiartikkeleista etukäteen määritetyt hakusanat ja poimimaan ne digitaaliselle alustalle. Tällainen sähköinen haku edellyttää siten kyseisten artikkelien muuntamista paperialustalta digitaaliseksi tiedoksi, koska tällainen muuntaminen on tarpeen mainittujen tietojen tunnistamiseksi, hakusanojen jäljittämiseksi ja hakusanojen poimimiseksi.

38 Toisin kuin DDF väittää, kyseistä päätelmää ei kumoa se, että lehtiartikkeleista on mahdollista laatia yhteenvetoja ilman kappaleen valmistamista. Tästä on riittävää todeta, että tällainen yhteenveto laaditaan mainitun prosessin ulkopuolella, koska se tapahtuu viimeksi mainitun jälkeen eikä sillä näin ollen ole merkitystä arvioitaessa sitä, voiko tällainen prosessi sujua asianmukaisesti ja tehokkaasti ilman asianomaista kappaleen valmistamista.

39 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen tietojenkeruuprosessin aikana täyttää edellytyksen, jonka mukaan kyseisen kappaleen valmistamisen on oltava erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia, vaikka se käynnistää ja saattaa päätökseen kyseisen prosessin ja ihminen osallistuu siihen toiminnallaan.

Kolmas ja neljäs kysymys, jotka koskevat edellytystä, jonka mukaan kappaleen valmistamisella on oltava yksi ainoa tarkoitus eli mahdollistaa kolmansien osapuolien välinen teoksen tai muun suojatun aineiston siirto verkossa välittäjän toimesta tai tällaisen teoksen tai muun aineiston laillinen käyttö

40 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella ja neljännellä kysymyksellään, joita on tutkittava yhdessä, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen tietojenkeruuprosessin aikana täyttää edellytyksen, jonka mukaan kappaleen valmistamisella on oltava yksi ainoa tarkoitus eli mahdollistaa kolmansien osapuolien välinen teoksen tai muun suojatun aineiston siirto verkossa välittäjän toimesta tai tällaisen teoksen tai muun aineiston laillinen käyttö.

41 Heti alkuun on huomautettava, että asianomaisella kappaleen valmistamisella ei pyritä mahdollistamaan siirtoa verkossa välittäjän toimesta kolmansien osapuolien välillä. Näin ollen on tutkittava, onko kyseisen kappaleen valmistamisen ainoana tarkoituksena mahdollistaa teoksen tai muun suojatun aineiston laillinen käyttö.

42 Kuten direktiivin 2001/29 johdanto-osan 33 perustelukappaleesta ilmenee, käyttöä on pidettävä laillisena, jos se on asianomaisen oikeudenhaltijan sallimaa tai jos sitä ei ole sovellettavalla lainsäädännöllä rajoitettu (em. yhdistetyt asiat Football Association Premier League ym., tuomion 168 kohta).

43 Pääasiassa on huomautettava yhtäältä, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemassa tilanteessa, jossa on luovuttu teknisen tietojenkeruuprosessin viimeisestä toimesta eli 11 sanasta koostuvan otteen tulostamisesta, asianomaisella teknisellä prosessilla, johon kuuluu siis TIFF-tiedoston, tekstitiedoston ja 11 sanasta koostuvan otteen sisältävän tiedoston luominen, pyritään mahdollistamaan yhteenvetojen tehokkaampi laatiminen lehtiartikkeleista ja näin ollen niiden käyttö. Toisaalta mikään seikka unionin tuomioistuimelle toimitetussa asiakirja-aineistossa ei osoita, että kyseisen teknisen prosessin tuloksella eli 11 sanasta koostuvalla otteella pyrittäisiin mahdollistamaan muu käyttö.

44 Siitä, onko mainittu käyttö laillista vai ei, on selvää, että kyseisten lehtiartikkelien tekijänoikeuksien haltijat eivät käsiteltävässä asiassa ole sallineet yhteenvedon laatimista kyseisistä artikkeleista. Tästä huolimatta on todettava, ettei unionin säännöstöllä ole rajoitettu tällaista toimintaa. Lisäksi Infopaqin ja DDF:n yhteneväisistä väitteistä ilmenee, ettei mainitun yhteenvedon laatiminen merkitse toimintaa, jota olisi rajoitettu Tanskan säännöstöllä.

45 Tämän perusteella mainittua käyttöä ei voida pitää laittomana.

46 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen ja neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen tietojenkeruuprosessin aikana täyttää edellytyksen, jonka mukaan kappaleen valmistamisella on oltava yksi ainoa tarkoitus eli mahdollistaa teoksen tai muun suojatun aineiston laillinen käyttö.

Viides ja kuudes kysymys, jotka koskevat edellytystä, jonka mukaan kappaleen valmistamisella ei saa olla itsenäistä taloudellista merkitystä

47 Kun otetaan huomioon pääasian asiayhteys kokonaisuudessaan ja edellisten kysymysten ulottuvuus, viidennellä ja kuudennella kysymyksellä on ymmärrettävä pyrittävän selvittämään, täyttääkö pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen tietojenkeruuprosessin aikana direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohdassa säädetyn edellytyksen, jonka mukaan kyseisellä kappaleen valmistamisella ei saa olla itsenäistä taloudellista merkitystä.

48 Tästä on huomautettava, että mainitussa 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tilapäisellä kappaleen valmistamisella pyritään mahdollistamaan pääsy suojattuihin teoksiin ja niiden käyttö. Koska teoksilla on omaa taloudellista arvoa, niihin pääsyllä ja niiden käytöllä on välttämättä taloudellista merkitystä (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Football Association Premier League ym., tuomion 174 kohta).

49 Kuten lisäksi direktiivin 2001/29 johdanto-osan 33 perustelukappaleesta ilmenee, tilapäisen kappaleen valmistamisen – kuten selailun (browsing) ja aineiston tilapäisen tallentamisen välimuistiin (caching) mahdollistavien toimien – päämääränä on helpottaa teoksen käyttöä tai tehdä tästä käytöstä tehokkaampaa. Näille toimille on siten ominaista se, että ne mahdollistavat rationalisointihyödyn saamisen tällaisen käytön yhteydessä ja että niillä näin ollen kasvatetaan voittoja tai lasketaan tuotantokustannuksia.

50 Tästä huolimatta tilapäisellä kappaleen valmistamisella ei saa olla itsenäistä taloudellista merkitystä siinä mielessä, että tällaisesta kappaleen valmistamisesta saatu taloudellinen etu ei saa olla asianomaisen teoksen laillisesta käytöstä saadusta taloudellisesta edusta eroava tai erotettavissa oleva etu eikä se saa johtaa sellaiseen taloudelliseen lisäetuun, joka ylittää mainitusta suojatun teoksen käytöstä saatavan edun (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Football Association Premier League ym., tuomion 175 kohta).

51 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta tilapäisestä kappaleen valmistamisesta saadulla rationalisointihyödyllä ei ole tällaista itsenäistä taloudellista merkitystä siltä osin kuin tällaisesta valmistamisesta saadut taloudelliset edut konkretisoituvat vasta sitten, kun valmistettua aineistoa käytetään, joten ne eivät eroa eikä niitä voida erottaa aineiston käytöstä saatavista eduista.

52 Tilapäisestä kappaleen valmistamisesta saatu etu on sitä vastoin erilainen ja erotettavissa oleva, jos tilapäisen kappaleen valmistaja voi saada voittoa hyödyntämällä taloudellisesti tilapäisesti valmistettuja kappaleita itsessään.

53 Samoin on silloin, kun tilapäinen kappaleen valmistaminen johtaa valmistetun aineiston, sellaisena kuin se on olemassa asianomaista teknistä prosessia käynnistettäessä, muuttamiseen, sillä tilapäisellä kappaleen valmistamisella ei pyritä enää helpottamaan kyseisen aineiston vaan erilaisen aineiston käyttöä.

54 Viidenteen ja kuudenteen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen tietojenkeruuprosessin aikana täyttää edellytyksen, jonka mukaan kyseisellä valmistamisella ei saa olla itsenäistä taloudellista merkitystä, kunhan yhtäältä tilapäinen kappaleen valmistaminen ei mahdollista sellaisen lisäedun saamista, joka ylittää suojatun teoksen laillisesta käytöstä saadun edun, ja toisaalta tilapäinen kappaleen valmistaminen ei johda kyseisen teoksen muuttamiseen.

Seitsemäs kysymys, joka koskee edellytystä, jonka mukaan kappaleen valmistaminen ei saa olla ristiriidassa teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eikä se saa kohtuuttomasti haitata oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja

55 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee seitsemännellä kysymyksellä, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen tietojenkeruuprosessin aikana täyttää edellytyksen, jonka mukaan kappaleen valmistaminen ei saa olla ristiriidassa teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eikä se saa kohtuuttomasti haitata oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.

56 Tästä on riittävää todeta, että jos kyseinen kappaleen valmistaminen täyttää kaikki direktiivin 2001/29 5 artiklan 1 kohdan edellytykset, sellaisina kuin niitä on tulkittu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, on katsottava, etteivät se ole ristiriidassa teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eikä se kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja (ks. em. yhdistetyt asiat Football Association Premier League ym., tuomion 181 kohta).

57 Tämän perusteella seitsemänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että jos pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen tietojenkeruuprosessin aikana täyttää kaikki kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdan edellytykset, sen on katsottava täyttävän edellytyksen, jonka mukaan kappaleen valmistaminen ei saa olla ristiriidassa teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eikä se saa kohtuuttomasti haitata oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.

Oikeudenkäyntikulut

58 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on määrännyt seuraavaa:

1) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen niin kutsutun ”tietojenkeruuprosessin” aikana

— **täyttää edellytyksen, jonka mukaan kyseisen kappaleen valmistamisen on oltava erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia, vaikka se käynnistää ja saattaa päätökseen kyseisen prosessin ja ihminen osallistuu siihen toiminnallaan**

— **täyttää edellytyksen, jonka mukaan kappaleen valmistamisella on oltava yksi ainoa tarkoitus eli mahdollistaa teoksen tai muun suojatun aineiston laillinen käyttö**

— **täyttää edellytyksen, jonka mukaan kyseisellä kappaleen valmistamisella ei saa olla itsenäistä taloudellista merkitystä, kunhan yhtäältä tämä kappaleen valmistaminen ei mahdollista sellaisen lisäedun saamista, joka ylittää suojatun teoksen laillisesta käytöstä saadun edun, ja toisaalta tilapäinen kappaleen valmistaminen ei johda kyseisen teoksen muuttamiseen.**

2) **Direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että jos pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilapäinen kappaleen valmistaminen niin kutsutun ”tietojenkeruuprosessin” aikana täyttää kaikki kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdan edellytykset, sen on katsottava täyttävän edellytyksen, jonka mukaan kappaleen valmistaminen ei saa olla ristiriidassa teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eikä se saa kohtuuttomasti haitata oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.**

Allekirjoitukset